Барвінок

№ 6 1988

ISSN 0132-5930

СТАВАЙМО ІСТОРИКАМИ

Що за день 1 червня?

Кожен без вагання скаже: «Це перший день літа». Так. А ще — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ. Від чого і від кого треба захищати дівчаток і хлопчиків у всьому світі? Від голоду, від страшних недуг, від воєн. Адже не всюди дітям живеться так, як у нас.

Спробуймо під час літніх канікул стати... істориками. Що для цього треба?

Найперше — сто ваших «як?» і «чому?». А також — блокнот, ручка, олівці і, коли хто має, фотоапарат. Отож якщо ви готові, то вирушаймо в свою першу історичну експедицію.

БАБУСИНА ЛЯЛЬКА

Безперечно, більшість із вас, жовтенята, на канікули поїде в гості до бабусь і дідусів. Поцікавтеся, якою лялькою гралася в дитинстві бабуся, які ігри пам'ятає дідусь. Розпитайте, як вони вчилися. Нехай розкажуть і про книжки, і про зошити, і про чорнило. Адже колись чорнило робили з... Спробуйте дізнатися з чого. Можливо, ваша бабуся допоможе виготовити його. І тоді одна зі сторінок блокнота буде написана саме ним.

А другу сторінку напишете, коли зазирнете до скрині, де стільки скарбів: і рушники вишивані, і пожовклі від часу фотографії та листи, і дідусеві ордени, медалі...

Ну от, з'явилися в блокноті перші спогади, малюнки — ви й стали дослідниками історії свого роду. Добре було б, якби вам вдалося записати розповіді і про ваших прабабусь і прадідусів.

© «Барвінок», 1988

СІМЕЙНІ РЕЛІКВІЇ

Дехто з вас, друзі, влітку відпочиватиме вдома. Це не перешкода для допитливих. Зізнайтеся, чи все знаєте про своїх маму й тата? Які колискові співала вам мама? І взагалі, які пісні знає, любить? А тато? Розпитайте, які реліквії вони бережуть у сімейному архіві: перший зошит, піонерський галстук, фотографії, грамоти...

Подальші сторінки історії свого роду творитимете вже ви: своїми ділами і вчинками. І про них колись довідаються ваші онуки. Пам'ятайте: від вас залежить, чи гордитимуться вони вами.

Дерево гине без коріння. Чому? Бо через коріння воно отримує життєдайні соки землі. У кожного народу теж є коріння — його минувшина, традиції, звичаї, пісні, легенди. Ваші родини — частинки народу. Вивчаючи свій родовід, історію роду, продовжуючи його традиції, ви зміцнюватимете коріння нашого народу...

Вабить літо незвіданими дорогами, таємничими стежками. Поспішайте. На вас чекають цікаві зустрічі, несподівані відкриття, радісні знайомства.

«Клуб жовтенят» веде Світлана ***ПРУДНИК***

Малюнок Ю. ***КУЛЬБАШНИКА***

Анатоль ***ГРАЧАНИКОВ***

ПЛАНЕТА ДІТЕЙ

Так на світі вже ведеться,
Що дитинство нам дається
У житті єдиний раз.
Це — прекрасний, світлий час!

Хай же стане
Планета людей
Планетою-дивом
Щасливих дітей!

От якби зібрати горе,
Поскидати горе в море —
Як би радісно було,
Всюди б щастя розцвіло!

Хай же стане
Планета людей
Планетою-дивом
Щасливих дітей!

А якби спинити війни,
Став би кожен день спокійним.
Для дорослих і дітей
Найдорожчий задум цей.

Хай же стане
Планета людей
Планетою-дивом
Щасливих дітей!

Переклав з білоруської
В. МОРУГА

В ГОСТЯХ У «БАРВІНКА»—
ЖУРНАЛ ВАШИХ ПОЛЬСЬКИХ РОВЕСНИКІВ
«ЦВІРКУНЧИК»

З 1939 по 1945 рік Варшава була окупована німецько-фашистськими загарбниками. У 1944 році варшав'яни повстали проти окупантів. За наказом Гітлера повстання придушили, а столицю Польщі зруйнували.

17 січня 1945 року Варшаву визволили радянські війська спільно з бійцями Війська Польського.

Про долю дітей, про їхню участь у повстанні розповідає письменниця Ханна Зелінська.

Ханна ЗЕЛІНСЬКА

А МОЖЕ, ЦЕ БУЛО ТАК?

Ось він який — у великій солдатській касці, з важким автоматом у руках. Тимек дивиться на пам'ятник юному варшавському повстанцеві, біля якого безліч квітів, і пригадує вірш:

Наснилася дітям Польща,
омріяна стільки літ,
боровся за неї батько,
боровся за неї дід...

* * *

— Тупни ногою, чи тремтить земля,— гукає малий Єндрусь у глиб підвалу, де на розкладених сінниках купчаться діти з усього подвір'я. Земля тремтить ледь-ледь, ніби справді від того, що по ній тупнули.

Ядзька кричить, щоб він спускався вниз і глядів малечу — в неї вже горло пересохло третій день розповідати їм одні й ті ж самі казки. Єндрек знімає з гака, вбитого в стіну, клітку, відчиняє дверцята. З неї вибігають дві білі мишки. Це Кікусь і Перелка. Він приніс їх сюди, коли мама сказала: «Німці можуть зруйнувати і наш будинок». Зараз він покаже мишок малечі. Нехай дітлахи трохи розвеселяться. Варто Єндреку свиснути — раз тихо, раз голосно,— і мишки враз повернуться до клітки.

Один малюк усе просить пити, а вода скінчилася. Усе кличе маму, а мами немає. Малий не знає, що мама далеко. Далеко? Тільки дві вулиці розділяють їх... Та палаючі будинки й барикади. Але мама не йде. Єндрек вірить — вона повернеться...

Діти не могли знати, що підвал буде їхньою домівкою цілих два місяці...

Коли через багато років Єндрек повернеться до Варшави, то побачить, як біля купи вугілля промайне мала мишка. Біла з сірими плямками. У підвалах будинків нового мікрорайону, який виріс на місці старого кварталу, кажуть, з'явилася дивна мишача порода. Єндрек свисне їй — раз тихо, раз голосно,— але ці миші вже не розумітимуть його сигналу...

— Минуло сорок років...— Сивий чоловік (ви здогадалися, що це Єндрек?) усміхнувся Тимекові.

Хлопець несподівано для самого себе віддав честь, хоча цього й не роблять, маючи на голові цивільного кашкета.

Ельжбета ШЕПТИНСЬКА

БАЛАДА ПРО БІЛИХ КОНЕЙ

Розлетілись
білі коні
ген по небі всьому.
Як же я їх,
бідолашна,
зажену додому?

Там, горою,
білі коні,
а я — низом, низом.
Межи хмари —
білі коні,
а я — полем, лісом.

Далі й далі
білі коні,
понад літні ниви.
Сонце їх
бере в долоні,
вітер чеше гриви.

Гей, вертайте,
коні, з неба,
з горньої держави!
Коням долі
жити треба,
де луги і трави.

Де овесець
добрий, спілий,
треба їм триматись.
Не повинен коник білий
з хмарами змагатись.

Гей, вертайте,
бо за вами
бігти вже незмога,—
бо вже вечір
з корогвами
заступив дорогу.

Розімчались,
розігнались,
вигинають шиї.
А тим часом
зеленава
нічка землю криє.

Розігнались —
кожен зорі
в буйну гриву ловить,
а тоненький
місяченько
сріблить їм підкови.

Та й додолу
прилетіли
горами крутими.
Прилетіли,
та не білі,—
стали золотими.

Переклала з польської Є. ГОРЕВА

Малюнок І. БРИНЮКА

НАЙКРАСИВІШІ РУКИ

Польська народна казка в обробці Ірени Квінтової

Старий князь сидів на дубовій лаві, вкритій ведмежою шкурою. Яскраво палахкотіли дрова в печі, а він ніяк не міг зігрітися.

«Життя минає»,— сумно подумав він. Підвівся з лави і підійшов до вікна. Навколо буяла соковита зелень. З веселим галасом бігали наввипередки діти.

— Цій землі потрібні мудрі й справедливі правителі,— стиха промовив князь.

Сам він завжди прагнув бути розважливим і добрим правителем. Часом радився в державних справах зі своєю дружиною, бо ж вона була розумна й добра. Шкода, що так рано пішла з життя... Коли б то їхній син знайшов собі вірну подругу, подібну до неї! Та де ж її шукати?

Наraз за вікном почулося лопотіння крил. Визирнув князь і здивувався: зовсім неподалік на дереві сидів орел.

— Князю, не ятри собі серця турботами про долю рідної землі,— мовив птах.— Пошли молодого князя Добромира — нехай шукає собі у світах добру, мудру й шляхетну дружину.

— А як він її впізнає?

— По руках. Руки в неї будуть найкрасивіші. Він сам повинен її впізнати. Отоді ти можеш бути спокійним і за його долю, і за долю свого краю.

Сказав орел ці слова й зник.

Замислився князь: «А чи були гарні руки в моєї дружини? Була вона мудрою, доброю і ніякої роботи не цуралася. Та чи руки в неї найкрасивіші?»

Покликав князь сина:

— Сину, моє життя згасає. Хочу я, щоб з тебе був справедливий і мудрий правитель. Та спершу приведи в наш дім невістку. Бери за жінку дівчину гідну тебе і нашого краю. Щоб допомагала вона тобі доброю порадою і була другом у горі й радості. Йди у світ і знайди таку подругу-помічницю, якою була для мене твоя мати. Є тільки одна умова — у неї мають бути найкрасивіші руки. Зрозумів?

Добромир не мовив ані слова. Ще ніколи не йшов він усупереч батьковій волі. Бо князь усе життя правив мудро й справедливо, мужньо боронив рідну землю, захищав її від ворогів.

А батько тим часом вів далі:

— Ось тобі браслет. Його носила твоя мати. Нехай же він прикрасить руку твоєї обраниці. Але пам'ятай — то має бути найкрасивіша рука.

Другого ранку вирушив молодий Добромир у дорогу. Їхав лісами, степами, продирався крізь густі хащі. Минав міста і села. Не раз відкривалися перед ним гостинні ворота, не раз траплялися гарні на вроду дівчата, і Добромир пильно приглядався до їхніх рук. Одні — гладенькі та білі,— вони не знали тяжкої праці. Інші — смагляві та міцні — могли й тятиву на лук натягнути.

Якось їхав Добромир лісом. Раптом дерева ніби розступилися, і він побачив село. Під'їхав до першої хати, зіскочив з коня, відчинив старі, рипучі двері й опинився всередині. Біля вікна сиділа дівчина з рудою косою. На колінах у неї лежало сіре полотно, а на ньому палахкотів червоний маків цвіт. А поруч сиділа чорнява дівчина і нанизувала з сонячних шматочків бурштину намисто. Обидві схопилися з лави, коли побачили лицаря. Добромир уклонився дівчатам і спитав:

— А чи самі ви живете, дівчата?

Рудокоса засміялася:

— Та ні, ми живемо з матір'ю та третьою сестрою.

— Дозвольте мені у вас спочити — стомився я в дорозі.

Одна дівчина застелила для нього лаву рушником. Руки у неї були білі й тендітні. Друга також мала гарні, засмаглі на сонці руки.

Поглянула чорнява дівчина у вікно й каже:

— Сонечко сідає, зараз повернуться з поля мати й сестра. Зранку там льон збирають. А в нас руки ніжні, до такої роботи не звичні.

Аж ось скрипнули хатні двері. У хату зайшли жінка і молода білява дівчина зі снопиком льону в руках.

— Здоров будь, гостю!— мовила господиня. — Я зараз розтоплю піч і внесу тобі свіжого молока.

— Я, мамо, сама внесу,— і білява дівчина зникла в сутінках.

Мати заслала стіл скатертиною, дівчата зняли з полиць глиняні миски й дерев'яні ложки. З'явився на столі й коровай, на кленових листках випечений. У темних сінях, як сонячний промінь, заясніла коса наймолодшої дівчини. Вона несла глечик з молоком. Добромир глянув на її руки — невеличкі й геть подряпані цупкими стеблами льону. Вечірнє сонце позолотило і глечик, і руки дівчини. Добромир відчув, як закалатало в нього серце, ніби виривалося з грудей. Згадалися йому батькові слова, і він подумав: «Ось вони, найкрасивіші руки. Руки, які не бояться праці, допомагають старій матері, руки, такі ж гарні, як і серце дівчини».

Підвівся молодий князь Добромир, низько вклонився дівчині. А тоді, коли вона поставила глечик на стіл, надів їй на руку браслет — найдорожчу річ свого роду.

Малюнок К. ЛАВРА

Анна КОВАЛЬСЬКА

Малюнок Г. МОСКВІТІНОЇ

ЛИЦАР

Юрек сидить на лаві перед будинком і вчить напам'ять вірш. Навпроти лави стрибає через скакалку Каролінка. Короткі її кіски ритмічно підстрибують — то вгору, то вниз.

«Немов крильця кажана,— думає Юрек.— Кумедна дівчинка, але спритна. Ні разу не збилася...»

О цій порі на подвір'ї тихо. З будинків крізь відчинені вікна долинає шум розмов і притишена музика з радіоприймачів.

— «...Їдуть, їдуть діти шляхом, сестричка і братик...» — повторює Юрек, заплющивши очі. Раптом він чує, як верещить Каролінка. Глядь — а то здоровило Міхал смикає малу за кіски і показує на м'яч, що лежить посеред газону.

— Ану, принеси мерщій!

— Пусти,— галасує Каролінка. — Не піду!

О, скільки разів тікав Юрек від цього Міхала. Через те його й дражнять боягузом. Що вдієш! Юрек не любить битися, і край!

Личко Каролінки почервоніло, з очей течуть сльози, та дівчинка не піддається.

— Сам собі принеси!— кричить вона.

Юрек кладе книжку на лаву, підбігає до Міхала, робить прийом, який показав йому тато, і... Міхал лежить долі, розтягнувшись на весь зріст.

— Ха-ха-ха! Таке мале, а поклало тебе на лопатки!— регоче Роберт, який щойно з'явився на подвір'ї.

Міхал схоплюється на рівні і заміряється вдарити Юрека, та хлопець відхиляється.

— Ти... на таку малу...— каже Юрек, та Міхал його обриває:

— Ось я тобі покажу!

Роберт хапає Міхала за комір:

— Ану відчепися від них! Забирай свого м'яча і йди звідси! А ти, малий, молодець.

Юрека ця похвала не тішить. Тремтячими руками він підіймає з землі Каролінчину скакалку. На хлопців він не дивиться. Навіть тоді, коли Роберт пригощає Каролінку цукерками.

— Це тобі й твоєму лицарю...

Юрек знов сідає на лаву.

— «Їдуть, їдуть діти шляхом...» — читає, але літери стрибають у нього перед очима.

Хтось легенько торкається його плеча. Заплакана Каролінка простягає йому цукерку й каже:

— Виходить, ти сильний і хоробрий!

— Ти теж!— усміхається Юрек.

Єжи ФІЦОВСЬКИЙ

ТУТ

Тут повітря дзвенить від крильцят ластовиних,
Тут на явір сідають хмарини поснулі,
Тут пасуться отари кульбаб злотоспиних,
Тут макú — серденята пшениченьок чулі.
Пелехата верба, мов смарагдова квочка,
Тут ховає під крила пташок цілу зграю,
Теплий дощик звисока пострибує скочки —
Калюжок сині люстра довкіл розкидає.
Тут павук упіймав у тенета росину,
На стеблині, мов бант, срібна бабка зависла.
Тут сорока викрикує: «Гості йдуть, сину!»
Й аж до Гданська несе синє небонько Вісла.
Тут, де сонце сяйне — зразу квіт розквітає,
Тут метке білченя шелестить у соснині...
Тільки де це все —«тут», може, хто відгадає?
У якій це бринить, квітне й сяє країні?

Переклала з польської Є. ГОРЕВА

МОЯ ШКОЛА З КАЗКИ

Такий конкурс оголосив польський журнал «Цвіркунчик». Давайте й ми приєднаємося до польських друзів і спробуємо вигадати на канікулах казкову школу. Вона може бути зовсім іншою, ніж та, до якої ви ходите насправді. Бо то буде ваша власна школа з казки. А втім, у кожній казці є правда.

ЗАВДАННЯ КОНКУРСУ:

Напишіть, що вивчатимуть у школі.
Хто там вчитиме дітей?
Намалюйте малюнок «Урок у казковій школі».

Кращі відповіді й малюнки друкуватимуться у нашому журналі до грудня 1988 року.

От ви, юні друзі, й познайомилися з авторами журналу «Цвіркунчик». Цю зустріч підготувала для вас журналістка Леся Вороніна. Вона переклала також з польської мови усі запропоновані вам прозові твори.

Польські письменники перерахували свій гонорар у Радянський дитячий фонд імені В. І. Леніна.

БАРВІНОК

КОНКУРС ЮНИХ ХУДОЖНИКІВ
«МІЙ РІДНИЙ КРАЙ»

«КИЇВСЬКИЙ ФОНТАН». Малюнок Максима ЗАЇКИ

«ПОРТРЕТ ЮНАКА». Малюнок Максима ЗАЇКИ

Ці малюнки і вірш подарували Барвінкові на ювілей брати Максим та Андрій ЗАЇКИ. Живуть вони в Києві. Максимові 9 років, Андрійкові — 6. Хлопці дуже люблять спорт: грають у футбол, займаються фігурним катанням, плаванням. Та найулюбленіше їхнє заняття — малювання. Недарма їхні роботи експонуються на багатьох дитячих художніх виставках.

«ДЕЛЬФІН». Малюнок Андрія ЗАЇКИ

* * *

Для мене мир — це дідусева хата,
це шовковиця гілляста,
це духмяна м'ята.

Для мене мир —
це кіт Мурко,
це яблуня, що заглядає
з яблуком у вікно.

Для мене мир — це татів човен,
це Десна улюблена моя,
ожина запашна.

Для мене мир —
це вчителька моя,
це клас мій
і вся моя земля...

Максим ЗАЇКА

Дорога редакціє, дуже хочу прочитати вірші татарського поета Муси Джаліля, що загинув у фашистському концтаборі. З нетерпінням чекаю нових «Барвінкових скарбничок».

Насіба МУРЗАЄВА з Казахстану

Муса ДЖАЛІЛЬ

ДЖЕРЕЛО

Під горою, там, де клечань,
Де травою поросло,
День і ніч про щось лепече
Балакуче джерело.

Чом співа воно завжди,
Може, кличе до води,
Що, неначе лід, студена
І солодка, як меди...

Ось примчав до джерела,
Хвацько скочив із сідла
І схилився над водою
Вершник з дальнього села.

Прогорнувши зелень трав,
До води дідусь припав,
Дітвори веселу зграю
Хтось на березі зібрав.

З-під землі джерельце б'є,
Всім водицю подає,
Наче добре пам'ятає:
Що віддав ти, те — твоє.

1936

ДІВЧИНЦІ ІЗ МЕНЗЕЛІНСЬКА

Залишайся, розумнице,
Посумуй вдалині,
Перейду через вулицю —
Опинюсь на війні.

Раптом куля дістанеться —
Трохи все ж потужи.
А як пісня зостанеться —
Пісню ти збережи...

1941

З татарської.
Переклав П. ЗАСЕНКО

Малюнок І. БЕНИЮКА

ЛІЧИЛКА

(З народного)

Повз нас проїхало авто, в кабіні хто?
— Кошик.
А в кошику?
— Солома.
А в соломі?
— Курка.
А під куркою?
— Яйце.
А в яйці?
— Білок.
А в білку?
— Жовток.
А в жовтку?
— Голка.
А в голці?
— Дірка.
А в дірці?
— Зміїще,
Біжить за тобою, аж свище!

Переклав з французької
О. ЖУПАНСЬКИЙ

Михайло ДУБОВ

СКОРОМОВКИ

* * *

Туман в траві стеріг отару,
Не дасть отару на поталу.
А тут над ставом засвітало,
Отара — є, туман — розтанув.

* * *

Обережний жовтий жук
З жита виліз на межу.
Покружляв окруж, питає:
— Хто з нас довші вуса має?

Віктор БУРБЕЛА

ЗАГАДКА

Білий-білий пароплав
Над полями проплинав.
Раптом весь посивів —
Обернувся в... зливу.

(Хмара)

Ігор МАЗНІН

ХОРОБРИЙ ГРИБ

Щоб ви знали, ліс — мій дім,
Під кущем живу я в нім!..

Міг би жити й під сосною,
Кучерявою, густою,
І під грабом, і під дубом
З неслухняним буйним чубом,
Де завгодно, хоч на пні,
Коли так зручніш мені!..

Не страшні тому напасті,
Хто в траві густій живе,
Ані блискавки ікласті,
Ні гарчання громове...

Навіть вовк хай загарчить —
Не злякаюсь ні на мить.

Але ніде правди діти,
Я боюся одного:
Грибника колись
Зустріти
Разом з кошиком його.

Ну а більше — присягнусь:
Я нікого не боюсь!

Переклав з російської
М. РАЧИЦЬКИЙ

ХТО ЗАХОВАВСЯ ВІД ЗМІЯ?

Малюнок К. ЛАВРА

Всеволод НЕСТАЙКО

СЕКРЕТ ВАСІ КИЦИНА, або нові пригоди у лісовій школі

Повість-казка *

Розділ III

«Це робота Кицина!»
Всі, хто вміє лазити
по деревах, відмовляються.
Гра у війну.
Хлопці розходяться,
не дочекавшись.

Учні юрмилися на Великій Галявині і жваво обговорювали несподівану новину.

— З годинника витягли коліщатко! — сплескувала лапками Раїска Мняу.

— Свинство! — кривила п'ятачком Хрюша Кабанюк.

А Вовчик Вовченко раптом глянув на Васю Кицина, що стояв, як завжди, окремо від усіх, приставив лапу до рота і зловісно проказав:

— Це Кицин! Васька! Його робота! Я вас запевняю!

— Та ти що?! — замахали на нього лапками дівчатка.

— А було в нас таке до його появи? — вищирився Вовчик.

— Для таких звинувачень треба мати серйозні докази, — сказала Раїска Мняу.

— Так-так! — підхопили в один голос Кося Вухань і Колько Колючка.

— Ну, значить, це або Вірочка Вивірчук, або Раїска Мняу, або Михайлик Ведмеденко, — сказав Вовчик.

— Що? Що? Що? — вражено порозкривали роти і Вірочка, і Раїска, і Михайлик.

— Бо для того, щоб викрасти коліщатко, треба було забратися на дуба, треба добре лазити по деревах, — одрубав Вовчик Вовченко.

— Я... не брала коліщатка, — сказала Вірочка, і на очах у неї блиснули сльози, — чесне слово!

— І я не брала! — запхикала Раїска.

— І я! — буркнув Михайлик.

— Значить, Васька Кицин! — торжествував Вовчик.

Усі подивилися на новачка. Він часто-часто моргав і ховав очі. Боявся розплакатися. Справді, коли тебе всі підозрюють, а ти не знаєш, як виправдатися, — що маєш робити?

Косі Вуханю і Колькові Колючці стало дуже жаль Васю Кицина. Вони були

* *Продовження. Початок у № 5 за 1988 рік.*

певні, що він не брав коліщатка. Але як доведеш?

— Ти ж не брав, правда?— з надією спитав у новачка Кося.

— Не брав,— тихо сказав Вася.

— От бачите!— вигукнув Колько.

— Усі злодії на допитах кажуть, що вони не брали, — сказав Вовчик.

— От прийде Бровко Барбосович,— ви ж чули, він у міліції працював, — усе стане відомо, — сказав Колько Колючка.

— А зараз пограємося!— запропонував Кося Вухань.

Вовчик і Рудик визнавали одну гру — у війну. Вони схопили у лапи по замашній гілляці і затратататакали на весь ліс:

— Тра-та-та-та! Падай!

Михайлик Ведмеденко закричав:

— Ні! Так нецікаво! Так нецікаво! Давайте хтось буде ховатися, а хтось шукати.

— Ну гаразд!— погодилися Вовчик і Рудик.— Тоді ми сховаємося, шукайте. Затуляйте очі і рахуйте до ста. Тільки не підглядайте!

Ніхто не підглядав. Вони були чесні хлопці.

— Значить, так,— сказав Михайлик Ведмеденко.— Розділяємо ліс на п'ять секторів і прочісуємо. Як тільки знаходимо їх, подаємо сигнал. Отак: і-і-і! Верещати вмієш?— спитав він у новачка.

— Вмію,— сказав той і заверещав так пронизливо, що дівчатка аж поприсідали.

Всі розбіглися в різні боки.

Дуже довго на галявину не прибігав ніхто. Дівчатка розхвилювалися. Аж ось прискакав захеканий Кося Вухань.

— Не чули? Не верещав ніхто?

— Не чули,— сказали дівчатка.

Другий прибіг Михайлик Ведмеденко.

— Ну, що?

— Нічого! — сказав Кося. — Не знайшов.

— І я.

Майже одночасно придріботіли Боря Сук і Колько Колючка.

— Нема!— сказали вони.

Почали чекати Васю Кицина. Чекають-чекають, вже й сонечко на обід повернуло. Дарма. Нарешті Михайлик сказав:

— Може, вони вже давно дома, а ми тут сидимо.

— Напевне,— сказав Боря Сук.— Ви що, не знаєте тих Вовченка й Лисовенка?

— А Вася?— спитали Кося Вухань і Колько Колючка.— Він же не такий.

— Васі, мабуть, незручно було вертатися, не знайшовши їх. От він і гайнув додому.

Почекали хлопці ще трохи, погукали і розійшлися.

Розділ IV

На місці злочину. Бровко Барбосович задумується.

А тим часом делегація від школи і громадськості лісу чимчикувала у село, до хати Бровка Барбосовича. Очолював делегацію директор Бурмило Михайлович Ведмідь. Членами були вчитель фізкультури Макак Макакович та батько Вовченка Вовк Вовкович.

Макак Макакович кинувся до Бровка Барбосовича. Друзі обнялися й тричі поцілувалися.

Бурмило Михайлович розказав, що їх сюди привело.

— Та-ак! — Бровко Барбосович почухав за вухом.— Коліщатко, кажете? З годинника? Треба йти на місце злочину. Спершу оглянути, обнюхати, а потім уже будувати версію... Стривайте, я тільки брата попереджу. Бо хвилюватиметься, де я дівся.

Коли вони прийшли нарешті на Велику Галявину, зовсім смеркло. Бурмило Михайлович зітхнув:

— Темнувато...

— Нічого,— сказав Бровко Барбосович.— Темнота — не біда. Головне для мене запахи.

Бровко Барбосович обнюхав місце злочину, тобто галявину навколо дуба, і сказав:

— Ніяких сторонніх злочинних запахів не чую. Складний випадок. Уперше в своїй практиці не можу сказати нічого певного.

— А може, до нашого лісу повернувся шакал Бацила? — спитав Бегемот Гіпопотамович.

— Ні! — категорично заперечив Бровко Барбосович.— Кого-кого, а шакала Бацилу я й на десять кілометрів почув би.

Цієї миті з сусіднього дерева знявся якийсь птах. У темряві не було видно, що то за птах і куди він полетів. Та ніхто й не додивлявся. Хіба мало в лісі птахів?!

— Думаю, мені треба ще тут побути,— сказав Бровко Барбосович.— Уночі подумаю, поміркую, завтра допитаю усіх можливих свідків, а тоді вже будуватиму остаточну версію. Треба тільки на ніч обгородити дуба і поставити таблички. Щоб ніхто не підходив.

(Далі буде)

Малюнки В. СЕРЦОВОЇ

Школа професора Маківки

Доброго дня вам, любі діти!

Сьогодні я хочу розповісти пригоду, яка сталася одного літнього ранку в мене дома.

...Дивні, незвичайні звуки я почув, коли проходив повз кімнату мого онука Ігорка. Батьки його пішли на роботу, і ми лишилися удвох. Я писав зранку одну наукову книгу. А Ігор ніяк не прокидався. Хоч і канікули в нього, думав його вже будити. Годі спати! Аж тут оці звуки...

Зазирнув я до кімнати — і сторопів. Ігор лежав у ліжку, завалений неймовірною кількістю книжок. З-під тієї купи виглядала тільки його білява голова. Вона і видавала незрозумілі звуки.

Довелося негайно розібрати цей завал і визволити Ігоря.

— Нічого не розумію! Що тут коїться?— спитав я онука.

— Прокидаючись, почув чиюсь розмову,— відхекувався малий.— То говорили, уявляєте, книжки! Так-так! Мої книжки! Розплющую очі, дивлюся, а вони вже йдуть на мене. Ще й приказують: «Ти обіцяв прочитати нас усі під час канікул. Ми так раділи! Ми стільки збиралися розповісти цікавого! Канікули почалися, а ти не прочитав жодної книжки! Ти образив нас! От ми тебе!.. У-у-у!..»

— А далі що?— спитав я.

— А далі вони гуртом навалилися на мене.— Ігор розвів руками.— Може, хотіли набити?

— А чом би й ні,— сказав я.— Та що б там не було, а, мабуть, вони тебе хоч провчили. Тепер ти запам'ятаєш: коли обіцяв — виконуй.

— Ой, запам'ятаю,— відповів Ігор.

Мені раптом спало на думку таке: а що як не лише мій онук отакий забудько? А що як їх, отаких забудьків, багато?

Ану, друзі, допоможіть мені довідатися про це. Напишіть, як ви проводите канікули? Які книжки читаєте?

А ще скажіть, що б ви порадили Ігорю?

Чекаю ваших листів. До зустрічі!

ВАШ ПРОФЕСОР МАКІВКА

Малюнок В. ШИРЯЄВА

Тарас СЕРГІЙЧУК

Сивко

Оповідання

— Дзень-дзень-дзень! — зойкнула шибка спросоння.

— Який день?— кинувся Тимоша з печі до неї.

— Ду-ду-ду! — загула ображено шибка.

А голос із пітьми:

— Степане!.. Біда! Бандити стайню запалили! Коні горять...

Вдягачка татові на плечі — рраз!

— Я побіг, Маріє!

Двері — грюк!

Мама за ним: двері — грюк!

Тимоша підтяжку через плече—і собі з хати.

На колгоспному подвір'ї, як на сіножаті,— все село. Горіла конюшня, точніше — дах, бо товсті цегляні її стіни були поки що недоступні для вогню.

Біля дверей конюшні — гурт чоловіків. Як бути? Як відчинити замкнену зсередини браму, щоб випустити коней?.. Данило-конюх не озивався... Як урятувати нещасних, поки палаючий дах не поховав їх під собою?

— Люди!— підскочила до чоловіків стара Сойка.— Рятуйте коней!

— Сокиру! — скреготнув зубами дядько Андрон.

Яка там сокира! Пробували — двері як мур.

Іржали коні. Гули сувої бляхи, проносячись у повітрі, і, як підстрелені літаки, що не зуміли вийти зі штопора, падали додолу. Падали й догоряли, наче сухі дерев'яні стружки.

— Рятуйте коней! — репетувала стара Сойка.

— Рятуйте коней! — вирував натовп.

Знову кілька чоловіків з сокирами і ломами підскочило до дверей. Б'ють! Дарма!..

Тимоша — в'юном помежи людьми і на ясен.

— Ти куди? — перехопив його дядько Петро.

— Пустіть! Я знаю лаз до конюшні!

— Геть звідси! Без тебе обійдемось! — відрізав дядько Петро.

— Стривай, Петре! — втрутився тато. — Який лаз?

— Ось тут, під самісіньким дахом!— показав рукою Тимоша.— Але він дуже вузенький. До того ж дядько Данило нещодавно затулив його дошкою.

— Якою ще дошкою?— перепитав дядько Андрон.

— Конюх не дуже-то радо пускає мене до стайні. Каже: «Не заважай коням їсти! Не заважай коням відпочивати! Не заважай коням думати!» Ніби я справді їм заважаю! Коли б ви тільки знали, з якою радістю зустрічає мене Сивко! Все з'їдає з моїх рук, до рісочки! Дядько ж Данило ревнує мене до нього, тому й не підпускає до стайні.

— Отаке вигадав: ревнує! — засміялися навколо.

— А лаз? — нагадав тато.

— Я ненароком натрапив на ту щілину, і коли мені дуже закортить зустрітися з Сивком, то я по ясену через ту шпару — та й до нього. Але дядько Данило вистежив мене. Ось тому й дошка в ла-

зі, — сказав несміливо Тимоша, а тоді додав: — Тату, дошку, мабуть, можна вийняти!..

— А хлопець діло каже, бо поки ті двері виб'ють, то... — озвався хтось із гурту.

— Давайте драбину — я ж по ясену не зможу! — запалився дядько Андрон.

— Дядю, та щілина дуже вузенька! — сказав Тимоша.

— О-о! Якраз для Андрона! — засміявся дядько Петро.

— Не до жартів! — обізвався тато. — Несіть драбину! — і до сина: — Доведеться тобі, Тимошо!.. Стривай, а ти хоч знаєш, як двері відчиняються? Бо невідомо, що з конюхом... Чи живий?

— Знаю, тату! Дядько Данило їх на особливу защіпку закриває.

— Стережися коней, синку. Вони зараз очманілі від диму й страху... Дивись, щоб на тебе не налетіли...

— Готово! — гукнув дядько Петро, прилаштовуючи драбину.

* * *

У конюшні повно диму й чаду. Стоячи на жолобі, Тимоша бачив, що місцями вже почала прогоряти стеля. А по конюшні з голосним іржанням гасав очманілий табун.

— Сивко! — з розпачем вигукнув Тимоша.

Але красивий кінь з білою цяткою на лобі, що пролітав мимо, не зупинився.

— Сивко! — ще одчайдушніше вигукнув Тимоша, коли той знову наблизився.

Кінь на якусь мить начебто й зупинився.

Тимоша ще раз, але вже тихіше, повторив:

— Сивко!

Цієї миті знову накотився ошаленілий табун, підхопив Сивка й поніс за собою.

Тимоша збагнув, що не можна гаяти ні хвилини, й по жолобові кинувся вперед. Незабаром він мусив скочити на долівку, оскільки жолоб закінчився. Далі належало подолати найнебезпечнішу відстань: коридор звужувався, бо поступився місцем прибудованій кімнатці, так би мовити, опочивальні для конюхів. Виждавши, коли табун відхлине у протилежний бік, Тимоша зірвався й помчав до дверей. Але тут же впав, спіткнувшись об дядька Данила. Дядько лежав біля самих дверей у калюжі. Тимоша схопив його за руку:

— Дядьку Даниле! Вставайте! Чуєте?! Вставайте!

Та конюх мовчав. Підманили його бандити під двері та й стрельнули крізь вічко... Нема вже дядька Данила...

Тимоша, плачучи й кашляючи, повернувся до дверей. Швидко вправився з нехитрою, зате надійною защіпкою. І двері, вже підхоплені знадвору дужими руками, відчинилися. Тимоша почув татове: «З дороги!» — і відлетів, відкинутий табуном, до стіни. Ще побачив (а може, так здалося?), як, різко зупинившись, схилився над ним Сивко.

— Сивко! — прошепотів Тимоша й заплющив очі...

Чиїсь руки підхопили його і винесли у двір. Хтось розстелив долі піджак, щоб дядько Андрон поклав на нього Тимошу.

— Що, Андроне? — пробилась крізь натовп Тимошина мама.

— Та живий. Живий хлопець! — заспокоїв дядько Андрон. — Зачепив крупом котрийсь кінь, коли виривався з того пекла. Могло, звичайно, статися гірше, але Сивко не дав. Як вкопаний, зупинився перед Тимошею, прикрив собою... Врятував Сивко Тимошу!

— А Тимоша — усіх коней! — докинув хтось.

— Тату! — отямився Тимоша. — Там дядько Данило...

— Знаю, сину...

— А де Сивко, тату?

— Дядько Петро повів його з собою. Каже, що видасть йому спеціальний приз, тобто смачного корму, за те, що тебе врятував.

— Сивко... — прошептав, усміхаючись, Тимоша й знову заплющив очі.

Малюнки Т. ЮРЧЕНКО

Катерина ПАСІЧНА

ВИШИВАНКА

Як сонце з гаю вийшло
Й сипнуло кольори з руки,—
Вербовим листям вишило
Сорочку для ріки.

БОРСУК

Почепивши свій сон на сук,
Ловить сонце рябий борсук.
Ну й мастак цей малий борсучок!
В нього в лапках — рожевий сачок.

КОНЦЕРТ ДЛЯ ВІТРУ І БЕРІЗ

Про це було відомо тиші,
Про це шумить уже весь ліс.
Приклеєно листок афіші:
«Концерт для вітру і беріз».

І вітрюган довготелесий
Зрадів, що чує солов'їв,
І так заслухались берези,
Аж повиходили з гаїв.

РОСА

Кульбаба — пухнаста планета —
Поволі летить в небеса.
Немов об монету монета,
Краплями дзвонить роса.

НАМАЛЬОВАНА ТУТ РОСЛИНА МАЄ БАГАТО НАЗВ. ЯКІ З НИХ ТИ ЗНАЄШ?

Малюнок І. БРИНЮКА

БОГАТИРСЬКА ЗАСТАВА

Три могутніх дуби немовби простягнули до мене своє вузлувате гілля. Позад них вигойдують верхів'ями інші дерева. І весь ліс постав переді мною сповнений величі і таїни.

Було незвичайно, що на узліссі зустрічаються не кущисті крушини та ліщини, не зачаєні терни та полохливі осики, а велети-силачі. Наче билинна богатирська застава.

Зупиняюся. Дивлюсь і не можу надивитися на лісову красу. Чекаю. Ось-ось загримить, загуркоче над усім роздоллям:

— Хто ти, мандрівниче? З добром чи зі злом?!

ЩО ТАКЕ «ЧЕРВОНА КНИГА»?

Уперше «Червону книгу» видала 1966 року Міжнародна спілка охорони природи і природних ресурсів. Нині ця книга складається з кількох солідних томів. Кожна її сторінка розповідає про окремий вид рослин чи тварин. Червона сторінка означає, що видові загрожує загибель, отож треба негайно вживати заходів для його порятунку. Біла сторінка сповіщає, що вид хоч ще не щезає, але його все меншає і меншає. А от зелена сторінка — то сторінка надії. Сюди із червоних і білих сторінок «переводять» ті види, яким, завдяки піклуванню людей, більше не загрожує зникнення. Сторінки цієї міжнародної «Червоної книги» не зшиті, а скріплені так, як у настільному перекидному календарі.

У 1974 році в нашій країні затверджено і в 1978 році видано першим випуском «Червону книгу СРСР». А в 1980 році вийшла і «Червона книга Української РСР».

Чому така назва книги — «Червона»? Бо вона, подібно до червоного сигналу світлофора, має будити в людей тривогу за долю природи. Мовляв, зупинися, людино, подумай, будь обережною!

Виявляється...

...у нашій республіці під загрозою зникнення перебуває понад 150 видів рослин.

...тільки за останні століття на Україні повністю зникли такі тварини, як тарпан (дикий кінь), тур та український степовий сайгак.

У бору грибочків наберу

ЛИСИЧКИ-ПОТАЙНИЧКИ

У молодому сосняку на добре прогрітій червневим сонцем галявині однією з перших радує зір грибника лисичка. Запримітиш одну, одразу ж починаєш пильно роздивлятися довкола, підворушувати опалу глицю. Бо грибочки, як правило, ростуть групами і вміють добре ховатися. А гарні ж які!

Отож ходять грибники лісом і раз по раз кланяються жовтеньким лисичкам-потайничкам, щоб покласти їх до кошика.

Друже!

Чи любиш ти бувати у лісі? Які гриби збираєш у червні? Чи правильно роблять діти, які, повертаючись додому із лісу, наривають величезні букети квітів?

Напиши Барвінкові.

Сторінку веде письменник Євген ***ШМОРГУН***

Малюнок ***В. ШИРЯЄВА***

БАРВІНОК

**ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ
ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ
ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА
ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамотою
Президії Верховної Ради Української РСР**

Головний редактор В. В. Моруга

Редколегія:
А. І. Давидов, М. М. Ємельянов,
О. Д. Іваненко, В. І. Кава,
А. Л. Качан,
Л. І. Козій
(відповідальний секретар),
В. О. Момот, В. Я. Неділько,
Д. В. Павличко, О. І. Пархоменко,
Т. В. Полякова, Н. І. Сподаренко,
Б. Й. Чалий

Технічний редактор **М. К. Акопова**
Коректор **С. І. Гайдук**

Макет Л. Шевченко

На обкладинці
малюнок К. Лавра

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць.
Здано до набору 21.03.88 Підписано до друку 25.04.88. Формат видання 60×90 1/8. Офсетний друк. Умовн. друк. арк 3. Умовн. фарб.-відб 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,58. Тираж 347800 Зам. 8-105.
Адреса редакції: 252119. Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.
«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке)
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.
Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия». 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

Наша адреса:
252119, Київ-119,
вул. Пархоменка,
38-44

тел. 441-02-43
441-46-80

ПРО ВЕСЕЛІ ПРИГОДИ СОЛДАТА ЮРКА І КОТА МУРКА В АРМІЇ ЧИТАЙТЕ НАСТУПНОГО РОКУ В ОПОВІДАННІ АНАТОЛІЯ ТАРАНА «СОЛДАТ ЮРКО І КІТ МУРКО».